

ללקח טוב

פרשת בראשית התש"ע יוצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

5:56	הדלקת נרות שבת
7:24	מוציא שבת
9:20	סוק"ש מג"א
9:56	סוק"ש גר"א
12:42	הצות

אולם הזמן הוא הראשון לבריאה, ותחילת הבריאה היתה מציאות הזמן. ועל זה חשבו חכמי ישראל, אם יכתבו "בראשית ברא אלקים", יקשה: למה לא קודם? וכיחישו הכחשה שהעולם קדמון. וכך כתבו "אלהים ברא בראשית", דהיינו את התחלת הזמן הנקרא "בראשית" – "ברא אלהים", והוא מהנבראים, וקודם לכן לא היה זמן כלל. (רבי יהונתן אייבשיץ – יערות דבש)

בית שמאי ובית הלל, בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחילה ואחר כך נבראת הארץ, ובית הלל אומרים: הארץ נבראת תחילה ואחר כך השמים (בראשית רבה א, טו)
באמת קשה גם סתירת הפסוקים "בראשית ברא אלקים את השמים" ואחר כך "הארץ", ובפרך שני כתוב (בראשית ב, ד) "ביום עשות ד' אלקים ארץ ושמים".

וביאר הענין, דבאמת במחשבה עלה לברוא שמים תחילה, ולמעשה נבראה הארץ תחילה, 'סוף מעשה במחשבה תחילה'. והנה איתא בכתבי האר"י ז"ל דבית שמאי היו מעולם המחשבה, ולכן סוברים בגמרא (בבא מציעא מח:) שאדם חייב על המחשבה כמעשה, ובית הלל היו מעולם המעשה, ולכן פוטרין על המחשבה. ממילא תובן היטב מחלוקת, דבית שמאי כיון שהיו מעולם המחשבה, לכן סברו דשמים נבראו תחילה, ובית הלל שהיו מעולם המעשה, לפיכך סברו דהארץ נבראה תחילה, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. (רבי מאיר שפירא מלובלין – אמרי דעת)

"ויאמר אלקים יהי רקיע" (א, ו)
שאלני תלמיד אחד: מה טעם הוצרך השם יתברך לברוא את השמים בשני אמירות, שהיו לחים וקרשו בשני (רש"י בראשית א, ו). ואמרת משום דכל מה שלמעלה מהארץ הם בעלי מדע, כדאיתא ברמב"ם (הלכות יסודי התורה ג, ט), וכדביארתי (דברים ל, יט ד"ה העדות) שיש בחירה בעצם גם למלאכים, אבל מה שנחשב שאין בחירה, הוא משום הבנתם הגדולה שאי אפשר לעשות נגד רצון השם יתברך, והוא כמו שאדם יש לו בחירה לילך לטבוע בים, אבל מצד ידיעתו שימות שם, הוא כאין לו בחירה לזה, וזהו ענין אי הבחירה של המלאכים.
ולכן לכבוד השם יתברך היו רוצים לפעמים להפסיק שליחותם ולא להאיר על הארץ, וציום השם יתברך במאמר שני שלעולם לא יפסיקו אף לכבוד שמים, וכשרבו למחות

בראשית – אמר רבי יצחק: לא הי' צריך להתחיל אלא מ"החודש הזה לכם" (שמות יב, ב), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום (תהלים קיא, ו) "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" (רש"י)

מדוע דוקא מפרשת החודש? הלא יש כמה מצוות לפנייה, כמו מילה וגיד הנשה? אכן באמת הרי יש עוד טעם על פתיחת התורה בבראשית, כדברי רש"י בסמוך 'בשביל ישראל שנקראו ראשית', ולפי זה מראה התורה בפתיחה כזו, שישאל הם המושלים בה, ועל זה אמר רבי יצחק, שאם מטעם זה הי' צריך להתחיל מ"החודש", שדרשו על זה גם כן 'שיהא החודש מסור בידכם' כמבואר בגמרא (ראש השנה כה.) "אתם" – אפילו מוטעין, כי הרי משם מוכח ביותר שישאל מושלים בתורה, מוכח איפה מזה שהטעם משום "כח מעשיו". (שפירא מלובלין – אמרי דעת)

פירש הרב רבי אליהו מזרחי (ד"ה שבתחילה עלה במחשבה), וזה לשונו: ופירשו "ברא" כמו "יולחם בישראל" (במדבר כא, כג) דבלק. ותמיהה גדולה, דבאמת לא כתיב בבלק אלא בסיחון ועוג?

ושמעתי מפי הרב דבוקארעסט (הגאון מלבי"ם זצ"ל) שתיירך כך, דבשופטים איתא (יא, כה) "הטוב טוב אתה מבלק בן צפור מלך מואב, הרוב רב עם ישראל אם נלחם נלחם בס", וביהושע (כד, ט) כתיב באמת "יולחם בישראל", אלא דעלה במחשבה ללחום, זהו פירוש המזרחי.

(רבי אהרן ברבי עזריאל היילדסהימר – שו"ת רע"ז)

מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים, והכניסן בשבעים ושנים בתים, ולא גילה להם על מה כינסן. נכנס אצל כל אחד ואחד, ואמר להם: כתבו לי תורת משה רבכם! נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה, והסכימו כולן לדעת אחד, וכתבו לו: 'אלקים ברא בראשית', 'אעשה אדם בצלם ובדמות', 'יוכל ביום הששי וישבות ביום השביעי' (מגילה ט.)

והקשו התוספות, הרי את הכל כתבו בלשון יוונית באר היטב, שמתחילה ברא ד' שמים וארץ, ומה מקום טעות לכאן? עיין שם.

אמר על כך רבי יהונתן אייבשיץ, רבים מהאפיקורסים הרי טוענים שהעולם קדמון, כי למה לא ברא העולם קודם, שהרי הטוב האמיתי לא יכלה טובות, ואם כן למה לא הקדים טובו מאז ומקדם? אך אמת אילו הי' הזמן קודם לבריאה, הי' מקום לשאלה זו,

פנינים לפרשה

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"
"בראשית ברא" – אין המקרא הזה אומר אלא דרשני, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: בשביל התורה שנקראת (משלי ח, כב) "ראשית דרכו", ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב, ג) "ראשית תבואה (רש"י)

באה התורה ללמדנו, שמיד בתיבה הראשונה שבתורה, צריכים אנו לדרשת חכמינו ז"ל, ושאי אפשר לנו לפרשה ולהבינה זולת דרשתם ז"ל, שהיא תורה שבעל פה.

לכן הטעימו רש"י בלשון שיליה 'אין המקרא הזה אומר אלא דרשני', להורנו כי המקרא לא יובן ולא יתפרש אלא אך ורק על ידי חכמינו ז"ל ודרשתם, והרי זה בא ללמד שהתורה שבכתב ובעל פה צמודין ומאוחדין יחדיו. (רבי יוסף צבי סלנט – באר יוסף)

מה שפתח הקב"ה התורה בביי"ת ולא באל"ף, אף על פי שהיא ראשונה לכל האותיות, לומר לך מה ב' יש לו גדר, ומסובבת היא משלש רוחות מזרח דרום מערב, ופרוצה מצפון, כך ברא הקב"ה את העולם כדור משלוש רוחות אלו ופרץ מצפון, ומשם באות רוחות רעות ומזיקין לעולם. (רבי יוחנן לוריא - משיבת נפש)

בראשית – אמר רבי יצחק לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מ"החודש הזה לכם" (שמות יב, ב), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום (תהלים קיא, ו) "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" שאם יאמרו אומות העולם לישראל: לסיטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נתלה מהם ונתנה לנו (רש"י)

וקשה טובא: למה לא אמר הפסוק 'כח מעשיו הגדי לגויים, שלא יאמרו לנו ליסטים אנו? אבל הדבר פשוט, אם נדע ונאמין כי זהו כח מעשיו של הקב"ה ולא ידינו עשתה כל זאת, לא יעזו הגויים להגיד לנו ליסטים אתם, אבל אם אנו סבורים כי כוחנו ועוצם ידנו עשו לנו את החיל הזה, אז יעוררו הגויים שליסטים אנו. (רבי מרדכי יהודה ליב זק"ש – פרשת מרדכי)

לכבוד משה, גער בהם השם יתברך (נדרים לט:), שראים שאין רצון השם יתברך אף בשביל כבודו – שלא יאירו, וזהו הגערה דבשני, שיתחזקו ועדיין צריך עיון.
(רבי משה פיינשטיין – דרש משה)

”ויומר אלקים דשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן” (א, יא) עץ פרי – שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן, אלא ”ותוצא הארץ וגו’, ועץ עושה פרי” ולא העץ פרי, לפיכך כשנתקלל אדם על עונו, נפקדה גם היא על עוונה ונתקללה (רש”י) והקשה הכלי יקר, מדוע לא נענשה האדמה מיד? ולהלן (ג, יז) ”ארוורה האדמה בעבורך”. הקשה המלבי”ם דהיי צריך לומר בגללך, ד”עבורך” היינו לצורכך?

ונראה למבואר בר”ח בענין שהלקוהו למטטרו, עלמלאכים שאינם בעלי בחירה אין שייך עונש, ומה שמצאנו עונשים היינו ללמד האדם, ומעתה כמו כן עונש האדמה שאינה בעלת בחירה, היינו נמי רק ללמד לבני אדם, וזהו ”בעבורך”, שאף על פי שהעונש הוא מה שנפקד עליה עוונה הקודם, אבל זה ”בעבורך”. ומעתה פשוט שזה שייך רק לאחר שאכל מעץ הדעת, והוצרך ללימוד זה של שכן ועונש, אבל לפני זה אין צריך ללימודים, שהרי אין לו יצר הרע לחטוא.
(רבי שמעון משה דיסקין – משאת המלך)

”להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאת ולמועדים ולימים” (א, יד) לקמן (פסוק יח) בעשייה כתיב ”להבדיל בין האור ובין החושך”, והוא פשוט לפי מה שיתבאר. עיין פירוש רש”י (פסוק טז, ומקורו בגמרא חולין ס:): ”את המאור הקטן” – שהלבנה נתמעטה אחר קטרוגה. והעולם אומרים בשם הגר”א, שהדיק שמתחילה נבראו המאורות שווים, דכתיב ”שני”, משמע ששניהם שווים, דאם לא כן מיותר הוא, דהכי דרשינן ב”שני שעירים יום כפור” (יומא סב). שהיו שני השעירים שווים במראה בקומה ובדמים. וילפינן מדהזכר שלש פעמים ”שני השעירים” וכו’ (ויקרא טז, ז-ט) משמע שקודם מיעוטה היתה דומה מעלתה לחמה בכל דבר (וכן כתב אדרת אליהו על בראשית, עיין ס). ובחולין (שם) אחר המיעוט אמר הקב”ה שהחמה תמשול ביום ובלילה, משמע שקודם מיעוטה של הלבנה היי הילוכה (של הלבנה) בכל הלילה כמו השמש בכל היום. ולפי זה אם היי כן, היי אורה גם בלילה (שהלבנה האירה כחמה), והיי התועלת משניהם רק להבדיל בין היום ובין הלילה, לענין שבתות וזמנים ושאר דברים ולא בין האור והחושך. ומיושב בזה מדוע בפסוק י”ד כתב ”בין היום ובין הלילה” אך בפסוק י”ח בנתינה, אחרי שכתב מקודם ”את המאור הקטן”, כתב ”בין האור ובין החושך”, כמו שאנו רואין עתה ששליה מעוננה הוא חושך וכן בבתי חושך בלילה.
(רבי ארי לייב ליפקין – דברי ידידיה)

”ויוברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו וזכר ונקבה ברא אתם” (א, כז)

אמר רבי סימון: בשעה שברא הקב”ה לברוא את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות תבורות, מהם אומרים: אל יברא, ומהם אומרים: יברא. הדא הוא דכתיב (הלים פה, יא) ”חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו”, חסד

אומר: יברא, שהוא גומל חסדים, ואמת אומר אל יברא, שכולו שקרים. צדק אומר: יברא, שהוא עושה צדקות, שלום אומר: אל יברא, דכוליה קטטה, מה עשה הקב”ה? הוא נטל אמת והשליכו לארץ, הדא הוא דכתיב (דניאל ח, יב) ”ותשלך אמת ארצה” (בראשית רבה ח, ה)

לכאורה יש לשאול: אם היי צורך להכריע ברוב דעות, והדעות היו שקולות, שתיים נגד שתיים, למה השליך הקב”ה את האמת ארצה, הלא היי יכול להשליך את השלום ארצה, והיי נשארם שניים בעד הבריאה, חסד וצדק, נגד אחד שאמר לא יברא.

אלא יש ליישב, שאם היי משליך את השלום ארצה והאמת היתה נשארת בשמים, היי נמצאים בארץ השלום והשקר, ואז היי שולט בארץ שלום של שקר, שאינו אלא שלום מזויף ושקרי. מוטב איפה שתהיי מחלוקת של אמת, מאשר שלום של שקר, ולפיכך השליך אמת ארצה.

(רבי יוסף חיים זוננפלד – חכמת חיים)

”וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי” (א, לא)

עיין פירוש רש”י מה שכתב לבאר הייא הידיעה שבכאן עיין שם. והנראה לי, דבאמת לפי שבנונו של אדם הראשון היי ביום שנברא בו היום הראשון, ובאמת התחיל למנות מנין החודשים והשנים מיום יצירתו, ולכן נקרא יום זה יום התחלת מעשיך, ולפיכך הדגישה התורה שאף שחשבון השנים התחילו מהיום, מכל מקום לימי בראשית הנהו יום הששי, וכן לקמן ביום השביעי הודגש זה מטעם הנ”ל דו”ק.

(רבי יעקב קמניצקי – עיונים במקרא)

”ויכלו השמים והארץ וכל צבאם” (ב, א) אמר רב המנונא: כל המתפלל בערב שבת, ואומר ”ויכולו” מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב”ה במעשה בראשית, שנאמר ”ויכולו”, אל תיקרי ”ויכולו” אלא ”ויכלו” (שבת קיט:)

אפשר לבאר, שדקדק לומר המתפלל בערב שבת, היינו שהוא מוסיף מחול על הקודש, אם כן אף על פי ששבת קביעה וקיימא, מכל מקום יש רשות להקדים ולקדש את השבת מעוד יום ואסור במלאכה (וכמבואר בשולחן ערוך אורח חיים עיין שער הציון סימן רצט סק”ה), אם כן הוא כאילו שותף במעשה בראשית, היינו דלפי אמירתו וקבלתו נעשה כבר שבת מיום שיש.

וזהו מה שאמר אל תיקרי ”ויכולו” אלא ”ויכלו”, היינו שבאמירתו וקבלתו כלים ונגמרים כל המלאכות מלעשותם כאילו הוא כבר שבת.
(יוסף צבי סלנט – באר יוסף)

אמר רבי יהושע בן לוי: כל מעשה בראשית לקומתו נבראו, לדעתו נבראו, לצביונו נבראו, שנאמר ”ויכולו השמים והארץ וכל צבאם”, אל תקרי ”צבאם” אלא ”צביונם” (ראש השנה יא).

”לדעתם” – שאלם אם חפצין להבראות, ואמרו הן. ”צביונם” – בטעם (כל) אחד ואחד ובדפוס כל אחד (רש”י)

הנה כאן נתגלה לנו פרט חשוב במעשה בראשית, כי באמת כשאנו רואים למשל את הסוס איך שהוא עובד קשה ומגולל בבוץ ומוכה על ידי אדונו וכדומה, הרי עולה על מחשבתנו שהסוס הזה ראוי לרחמנות וחמלה, כי הרי הוא אולץ על ידי אדונו לחיים

מרים וקשים, ומדוע זה מגיע לו? ועל זה ביארה לנו התורה כאן, כי קודם שנברא מין הסוס גילה לו הקב”ה שכך וכך יהיי תפקידו ומעמדו על אדמות, וחיים קשים נועדו לו, ואע”פ כן הסכים הסוס.

וביאור הדבר הוא, משום שכל אחד מבעלי חיים נבראו בצביונו, פירוש על פי השכל וההשגחה שלו, וכשם שאין לדמות שכל והשגת העכבר לשכלו והשגתו של הסוס, כמו כן אין לדמות בזה את הסוס אל האדם, ולכן מה שנראה בעינינו כעבודה קשה וכחיים מרים, נראה אצל הסוס כדבר טוב ונאה, וכעיקר תכליתו על אדמות, כי כל אחד מהבעלי חיים נברא לצביונו ולתכליתו, ודו”ק היטב בזה. (רבי יעקב קמניצקי – אמת ליעקב)

”ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה” (ב, ב)

בתחילה לא אמר הכתוב יכל מלאכתו וגבי שבתה אמר ”מכל מלאכתו”. והטעם, ד”ויכל” פירושו שגמר אותם ונגמרו בצורתם, ועל כן לא אמר בו מכל מלאכתו, דיש דברים שלא נגמרו לגמרי אז, וכמו עשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות, פי הארץ ופי הבאר ופי האתון וכולם (אבות ה, ו), דבריאם היי אז, וגמרם השם יתברך כל אחד בזמנו, אבל גבי שבתה, דפירושו הפסק מלחש מלאכה, אמר בו ”מכל מלאכתו”, שמכולם שבת ביום השבת. וזהו שסיים ”אשר ברא אלהים לעשות”, דעכשו היי בריאתם, ולעשות לעתיד כל אחד בזמנו, דגם מהם שבת.

(רבי יוסף דוב הלוי סולוביצקי – בית הלוי)

ידוע מה שכתבו הספרים, כי כל המקדש שבת כהלכתו זוכה להמשכת שפע קדושה גם לכל ימי החול. ובאמת קדושת השבת הלא היא קדושה דיומא קגרים, כדכתיב ”ויקדש אותו”, את היום עצמו, ”כי בו שבת וגו’”, ומה שייכא המשכת שפע קדושה גם בשבת ימי המעשה? אמנם כל המקדשו כהלכתו, הוא מסתמא נותן אל ליבו להיות טורח בערב שבת, וכמו שמצינו (ביצה טז). בבית שמאי, ואף לבית הלל דאמר ”ברוך ד’ יום יום” (תהלים סח, כ), אבל מכל מקום הכנה בעיני.

וזה נמי יסוד לדין הכנה, דבעינן מוכן מערב שבת, והתורה אמרה ”והכינו” (שמות טז, ה), והוא משום מצות המשכת הקדושה גם לימי החול. וזהו גם הסוד של יכל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל, בשביל חנינא בני (ברכות ו:), היינו משום שהכל צריך להתקדש ולהיות תשמיש לקדושה, וכל זה על ידי קביעתו והכנתו לכך, וכל המכין עצמו בלימוד הלכות שבת בכל הימים, נעשו אלו הימים כתשמיש של קדושה והוא בעצמותו קדוש, וזה גם דברי החובת הלבבות שיעובד ד’ האמיתי מקבל שכר עבור כל דבר חול, והוא שזה תכליתו לקדש את כל ההווה כולה....

(רבי שלמה זלמן אויערבך – מבקשי תורה)

הליכות והלכות

דיני קריאת שמע

מעיקר הדין רשאי לקרוא קריאת שמע לפני שיברך ברכות התורה, ומכל מקום כיון שאין אנו יכולים לדייק ביותר בסוף זמן קריאת שמע, וברכות התורה זמן אמירתם קצר מאוד, אין להקדים קריאת שמע לברכות התורה, אלא יברך ברכות התורה (בלא ברכות השחר) ואחר כך יקרא קריאת שמע.

* טוב להשתדל לקרוא קריאת שמע בכל יום כותיקין (לפני זריחה) דהיינו לגמור קריאתה לפני הנץ החמה, ולכן מי שקם זמן קצר קודם הנץ החמה ולא יספיק להתפלל עם הנץ, ישתדל לקרוא מיד קריאת שמע, ואף בלא תפילין אם קשה לו להניחם כעת וכן החושש שיעבור זמן ק"ש.

יקרא מיד קריאת שמע אף בלא תפילין.
* אם נזכר באמצע קריאת שמע שלא כיוון בפרשה אחת או בפסוק אחד, אין ראוי לו לחזור על פסוקים או תיבות שלא אמרם בכונה כדי לאומרם בכונה, מלבד פסוק ראשון של קריאת שמע.

* אין לרמוז בעיניו ובאצבעותיו בשעת קריאת פרשה ראשונה שבקריאת שמע אפילו בשעה ששוקק.

* הפוסק בקריאת שמע וברכותיה לעניית 'אמן יהא שמיה רבא', צריך לענות עד 'דאמירן בעלמא' ולא עד תיבת 'יתברך' בלבד.

* הקורא ק"ש בבוקר לפני תפילה משום שירא שמא יעבור זמנה עד שיתפלל, מותר לו להפסיק לעניית אמן על ברכות. אבל הקורא ק"ש בברכותיה בתוך סדר התפילה אפילו לאחר זמן ק"ש, אינו מפסיק אלא בדברים שמוטר להפסיק בק"ש.

* אף שנשים אינן חייבות בברכות קריאת שמע מכל מקום רשאיות לברך אם רצון בכך.

* מותר להתפלל וללמוד ליד תינוק עם חיתול, ואין צריך לבדוק אם החיתול מלוכלך, ואם יודע שהתינוק טינף אלא שאינו יודע אם יוצא ריח רע אם לאו, חייב לבדוק אם יוצא ריח רע מחוץ לחיתול, ואם יוצא ריח רע צריך להרחיק ארבע אמות ממקום שכלה הריח ואם לא יוצא ריח רע, מותר להתפלל וללמוד אף בסמוך לו.

* זמן קריאת שמע מן התורה הינו, מזמן קימה דהיינו בשעה שבני אדם רגילים לקום ממתנם זמן זה הוא משיכיר את חברו בריחוק 4 אמות וזמן זה נמשך עד שלוש שעות זמניות. ישנה מחלוקת כיצד מחשבים את השעות האלה, האם על פי נץ החמה (דעת הגרי"א) או שמא עפ"י עלות השחר (מגן אברהם).

ולכתחילה, לספרדים יש לסיימה לפי הזמן המוקדם יותר (מ"א) וזו גם דעת מר"ן. רק בדיעבד מותר לסמוך על דעת הגרי"א. ומכל מקום מי שגם זמן זה הפסיד. יקרא קריאת שמע בלא ברכות כל היום.

**שבת שלום
ולמוד מהנה!!!**

"ישם הנהר השני גחון הוא הסובב את כל ארץ כוש"

אומרים לאילני מאכל: למה אין קולכם הולך. אמרו להם: אין אנו צריכין, פירותינו מעידין עלינו. אומרים לאילני סרק: למה קולכם הולך? אמרו להם: הלואי ישמע קולינו ונראה. אמר רב הונא: לא משום הטעם הזה, אלא אילני מאכל על ידי שהן כבדים בפירותיהן – לפיכך אין קולן הולך, אבל אלני סרק על ידי שהן קולן בפירותיהם – קולן הולך, הדא הוא דכתיב (ישעיה' ז, ב) "וינע לבבו ולבב עמו כנוע עצי יער מפני הרוח" (בראשית רבה טז, ג)

במלחמה השחרור בעת הפגזים בירושלים, נכנס אברך אחד לאחד מגדולי ירושלים, ובתוך השיחה שאל אותו גדול: נו... מה עם המלחמה? וענה שהוא מפחד מהפגזים. חייך אותו גדול ופנה אל האברך ואמר לו, מה יש לך לפחד, הרי יש השגחה פרטית, וכל זמן לא נגור עליך לא יקרה לך כלום! אלא על כרחך שהפחד נובע מריקנות כי לא היית שקוע בסוגיא.

והראה לו את המדרש כאן, ודייק שהביאו חכמינו ז"ל הפסוק של "וינע לבבו ולבב עמו כנוע עצי היער מפני הרוח", ודימוהו לאילן סרק שמרעיש, ומדוע אילן הסרק מרעיש, כדאמרו שם, מפני שאין לו פירות, נמצא איפוא, שסיבת הפחד נמצא במי שדומה לאילן סרק, שמי שיש לו פירות, והרי הוא כבר אינו מרעיש, ומי שאין לו פרי מרעיש, וכלומר, מי שיש בו תוכן והוא מלא בפירות כעץ פרי שאינו נע מפני הרוח ואינו פוחד, אך כשהאדם ריק מפרי ואין בו תוכן, נע מפני כל פחד כאותו אילן סרק. וממילא, לא סיים אותו גדול, שמעתי בתוך דבריך שלא עסקת בתורה כמה ימים, הבנתי שהריקנות מן הלימוד גרמה לך הפחד – כאותו אילן סרק.

(רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון – לב שלום)

חטא אדם הראשון

מצאתי בכתבית יד, מוה"ר שלום כרף נע"ג, וז"ל: "א"ה, פעם א' בשנת בקע"ב לשרות (תרכ"א) בחודש כסליו, ליל ב' כ"ו בו, ראיתי בחלום, שבא אלי אדם א', לא ידעתי מי מקדושים, והיה קורא עמי משנת "איזהו מקומן" (זבחים ה' א) עד שהגענו למשנת (שם משנה ה') "זבחי שלמי ציבור ואשמות". א"ל: "אגיד לך ענין בזה המשנה, שהיא תיקון לחטא אדה"ר רוחו, באכילת "עץ הדעת טוב ורע".

"אשם גזילות" - שגזל ואכל, והוא אמרם (סנהדרין ג"ו): "מכל עץ הגן אכול תאכלי" - ולא מן הגזל.

"אשם מעילות" - שמעל בדברי ה' "אשם שפחה חרופה" - היא חוה, שגרמה חרפה ומות לכל הבריות, כע"ש (ישע' כה, ח) "בלע המות וכו' וחרפת עמו יסיר".

"אשם נזיר" - שהיה רוצה הקב"ה לעשות אדם רוחו. כנזירים קדושים לאלקים, כמ"ד (ברכות מ.) אילן שאכל ממנו אדה"ר, גפן היה.

"אשם מצורע" - זה הנחש שהחטיאן, כמ"ד ז"ל בכ"ר (פרשה ב, ד) רבי הושעיא דסכנין בשם רבי לוי, אררו בצרעת (שבעון לשח"ר נגעים באים (ערכין טו:) חידושי רד"ל) הלן סלעיא דביה, צרען אינון - ופירש"י אותם כתמים שבו הנראים כסלעים קטנים, צרעת הן.

"אשם תלוי" - שחטא זה תלוי ועומד להתקן עד שיבוא הגואל, ואז לא יהיה תלוי.

(חן טוב)

"ויברך אלהים את יום השביעי" - ברכו במאורות וכו' (בראשית רבה יא, ב)

עיינן שם שדרש שחלק הקב"ה כבוד לשבת ולא גזר האור עד מוצאי שבת, והוא נלמד מגזירה שוה "כי טוב", עיינן שם.

וכמדומה שדרשו זה להורות לישראל, הגם שהן הינם נגזו האור הגנוז שהיו יכולים להביט בו מסוף העולם ועד סופו, עם כל זה הנה הברכה הזאת נשארה מוטבעת בשבת, וישמרי יום השבת בקדושה יכולים גם היום ליהנות מן האור, ומתגלה להם נסתרות.

(רבי צבי אלימלך מדינוב - בני יששכר)

שבת, ידוע כי היא שקולה ככל המצוות, וכל הרשעים יש להם מנוחה בשבת, ואש של גיהנם כבה בו, ומחללי שבת אישם לא תכבה אפילו בשבת.

ואמרו רבותינו ז"ל (שבת קיח.): 'אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתם מיד היו נגאלים'. ואמרו רבותינו ז"ל (שם) 'כל השומר שבת, אפילו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלים לו, (ישעיה נו, ב) "אשרי אנוש יעשה זאת וגוי שומר שבת מחללו", וכת"ב (ישעיה נח, ג) "אם תשיב משבת רגליך וגוי אז תתענג על ד' וכו'".

(רבי חיים ויטאל - שערי קדושה)

"כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות"

פירוש: כי כל הבריאה עד ליום השבת לא הי' לה הפסק, למשל כשאמר הקב"ה "תדשא הארץ דשא וגו'" (בראשית א, יא), היתה הארץ מצמיחה בלא הפסק, וכן בכל העשרה מאמרות, אבל כשבאה השבת ציוה השם יתברך ושבתה כל הבריאה ונפסקה פעולתם, ומעתה יצטרך האדם לזרוע וכו' כדי להצמיח, וכן כל כיוצא, וזהו "כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים", אלא הניח לאדם מעתה "לעשות"!

(רבי אליהו לאפיאן - לב אליהו)

"וייצר ד' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה"

יש לדקדק מה משמיענו התורה הקדושה במה שנאמר "ויהי האדם לנפש חיה", הלא כל הבעלי חיים הם נפש חיה? (ועיינן בתרגום: 'לרוח ממללא').

ויש לפרש, דלוטה כאן מוסר השכל ויתרון האדם השלם על כל שאר בעלי חיים, על פי מאמר חכמינו ז"ל, 'צדיקים מהפכים הגשמיים לרוחניים', דהיינו על ידי לימוד תורה וקיום המצוות בקדושה וטהרה לשמו יתברך, ונתקדש גם הגוף בחינת 'אדם', על שם שלוקח מן האדמה, ונעשה רוחני בחינת 'נפש', על ידי נשמה הקדושה שהיא חלק אלוקי ממעל.

זה שאמר הכתוב "וייצר וגו' את האדם מן האדמה", ענין גשמי, אולם, "ויפח באפיו נשמת חיים", חלק אלוקי ממעל, וכדאיאת בזוהר הקדוש, 'כביכול מאן דנפח בתוכו נפח, ועל ידי זה "ויהי האדם לנפש חיה", כלומר דגוף הגשמי, על שם האדמה אשר לוקח משם, גם כן נעשה רוחני בחינת נפש חיה. (רבי יהונתן אייבשיץ - נפש יהונתן)

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845) 371-8313

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-371-8313	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

כח הותרו

שמענו על אחת הישיבות החשובות בירושלים, שקידשה שם שמים בהנהגתה בענייני הממון.

לפני כמה שנים הדפקו בני הזוג מבוגרים על דלת הנהלת הישיבה, והודיעו שהם מעוניינים לתרום את כל רכושם לטובת הישיבה. רכוש זה כלל דירת פאר גדולה, שערכה הגיע להון תועפות, וכנסים נוספים, ובהם גם כל הכספים הנמצאים בבנק.

ראש הישיבה אמר להם מיד שהוא מציע להם לא לתרום את כל הכסף לישיבה, אלא לתת חצי לבנם היחיד המתגורר באמריקה, והגם שאין לכם קשר אתו, והוא אינו מסייע בידכם מאומה, אל תתנו לישיבה את הכל, אלא תרשמו לו חצי מהנכסים, יעץ להם. ההורים עשו כפי הצעתו של ראש הישיבה.

והנה, לאחר זמן לא רב נפטרה האשה. הבן בחו"ל, לא רק שלא עזר במאומה בכל ענייני ההלויה והקבורה, אלא אפילו לא הגיע לארץ כדי ללוות את אימו למנוחתה.

ומאידך, הישיבה מצידה עשתה כל מאמץ אפשרי על מנת ללוות את הנפטרת בצורה מכובדת, וכל בני הישיבה נסעו להלווייתה של התורמת, שהתקיימה בעיר אחרת.

הגיע שעתו של הזקן

הבעל האלמן שהפך מהר מאוד לסיעודי, טופל אף בידי הנהלת הישיבה, שדאגה כל העת להציב לצידו אנשי-עזר שיקחו אותו על כסא גלגלים, ושיסעודו אותו בכל צרכיו.

האנשים מטעם הישיבה הלכו עבורו לקופת חולים כדי להביא לו את התרופות הנצרכות,

ביצעו עבורו את הקניות היומיומיות, ובעצם עשו לו את הכל מכלל כל.

והנה, הגיע שעתו של הזקן, וגם הוא נפטר לבית עולמו. גם הפעם, אירגנה הישיבה את ההלווייה, על כל מה שכרוך בכך, אבל הפעם הגיע, כמובן, גם הבן מחו"ל.

למה 'כמובן'? - נו, כל אחד כבר מבין. הדבר הראשון שעשה בהגיעו ארצה הוא לגשת לבנק ולהוציא את כל הכספים שהיו בחשבונות של הוריו, וכן לטפל בכל המסמכים הקשורים להעברת הנכסים והדירה, על שמו.

סכומי כסף גדולים במיוחד

הנהלת הישיבה, שידעה מכל הנעשה, ניגשה אל ראש הישיבה, אישיות משכמה ומעלה, והתייעצה האם להגיש לבית המשפט את הצוואה המעניקה לישיבה מחצית מהנכסים. אין כל ספק, אמר לו, שאם נעשה את הצעד הזה, נזכה במשפט, כיון שמדובר במסמך רשמי שאושר בצורה היותר-מסודרת והיותר-מתוקנת.

כפי ששמענו, המדובר הי' בסכומי כסף גדולים במיוחד, והישיבה שדוקא בתקופה ההיא לא היתה במצב כלכלי מניח את הדעת, היתה יכולה להתבסס עתה בצורה מצוינת, ולעמוד על רגליה במשך תקופה ארוכה, בלי להזדקק להלוואות, ואף לא להתדפק על פתחי נדיבים.

ראש הישיבה הי' החלטי מאוד. 'אנחנו לא מגישים את הצוואה לבית המשפט', הורה.

'אני חושש מחילול השם'!

ההנהלה, שידעה שכאשר ראש הישיבה מחליט, הרי שדעתו היא דעת תורה צרופה, ולא ניתן יהי' לשנותה, ביקשה רק לדעת את העילה שהביאה את ראש הישיבה להחלטתו החד-משמעית.

וראש הישיבה השיב במשפט אחד: 'אני חושש מחילול השם'.

וכוונתו היתה ברורה. במקרה שהישיבה היתה פונה לערכאות, הרי הבן, שלא נימנה על ציבור שומרי המצוות, הי' פונה לתקשורת ולערכאות גבוהות יותר, ומנסה לערער על הצוואה, ולהוציא לעז על הישיבה שהיא מנסה לסחוט אותו, ואף הי' אומר שכל העזרה שהגישה הישיבה להוריו במשך כל השנים, היתה כדי לזכות בכסף...

הישיבה ויתרה על הכסף, למרות שהוא הי' מגיע לה כדת וכדין.

ומה קרה לבסוף?

הבן, שידע מכל אשר נעשה, והי' מודע לכך שהוריו הורישו מחצית מנכסיהם לישיבה, והי' עד מכלי ראשון לוויתור הגדול והאצילי של הישיבה, הגיע מהר מאוד למסקנה שמדובר ביאנשי איכות' מן המעלה הראשונה, ובא לחסות בצל התורה והמצוות, והפך את חייו-שלו ואת חייה של כל משפחתו וצאצאיו, לחיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא.

כוחו של ויתור!

(עלינו לשבח עמ' תקלה-תקלו)

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה.

הילולא דצדיקים

יום שיש	יום שבת	יום ראשון	יום שני	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי
כח תשרי	כמ תשרי	ל תשרי א' ראש חודש	א חשון ב' ראש חודש	ב חשון	ג חשון רבי יצחק בן רבי חיים מוולוז'ין רבי ישראל מברז'ין רבי זנוויל סלנט רבי של ר' ישראל סלנט	ד חשון
רבי אפרים זלמן שור המ"ם תבואות שור שקיעה 6:14	שמעון הצדיק משייר בנה"ג דון יצחק אברבנאל נגיד לעבנו	רבי הירש היות המהר"ץ היות	רבי דוד ומשה מצדיקי מרוקו	רבי אליעזר שמחה וזכרון ראש ישיבת אור אלחנן		שקיעה 6:05

יבות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה